

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
З КУРСУ

СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

*(для студентів 2 курсу заочної форми навчання ФПО і ЗН напряму
підготовки 6.030509 «Облік і аудит»)*

Харків
ХНАМГ
2011

Методичні вказівки до проведення практичних занять і виконання контрольної роботи з курсу «Система національних рахунків» (для студентів 2 курсу заочної форми навчання ФПО і ЗН напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит») / Харк. нац. акад. міськ. госп – ва; уклад.: Є. В. Гавриличенко, С. С. Родченко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 23 с.

Укладачі: Є. В. Гавриличенко
С. С. Родченко

Рецензент: проф. каф. ЕПМГ, д.е.н., А. Є. Ачкасов

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства,
протокол № 1 від 30.08.2010 року.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ВКАЗІВОК	5
ЗМІСТ КУРСУ	7
СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	8
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	14
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	21
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	22

ПЕРЕДМОВА

СНР – це найважливіший розділ сучасної економічної статистики. Метою вивчення курсу є формування у слухачів знань в області міжнародної статистичної методології й надання їм інструментарію опису і аналізу макроекономічних процесів і явищ.

Завдання курсу:

- дати загальне подання про статистичну методологію, засновану на національному рахівництві й прийняту в міжнародній практиці;
- ознайомити студентів з теоретичними основами, поняттями й категоріями національного рахівництва;
- охарактеризувати систему національних рахунків (СНР);
- розкрити напрямки застосування національного рахівництва в аналітичних цілях і в прогнозуванні економічного розвитку.

У результаті освоєння курсу студент повинен:

- мати уявлення про теоретичні основи національного рахівництва;
- знати найважливіші поняття, категорії й класифікації системи національних рахунків;
- уміти самостійно будувати зведені, секторальні й основні рахунки економічних операцій;
- вільно володіти методами вирахування найважливіших макроекономічних показників;
- мати навички побудови зведених таблиць СНР (таблиці «Витрати-Випуск» і Інтегрованої таблиці національних рахунків) і методами аналізу й прогнозування на основі показників даних таблиць;
- вміти провести аналіз реальної економічної ситуації із застосуванням системи показників СНР і змістовно інтерпретувати отримані результати на базі своїх професійних знань і навичок.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ВКАЗІВОК

Рекомендації для проведення практичних занять

На практичному занятті студенту, який працює з методичними вказівками, треба дотримуватися таких порад:

- не намагатися виконувати завдання, попередньо не опрацювавши лекційний матеріал;
- приступаючи до виконання завдання, переконатися, що умови завдання зрозумілі, з'ясувати мету і кінцеві результати, до яких необхідно дійти;
- у кожному завданні намагатися знайти елемент нового, що раніше не було відомо;
- щоразу коротко записувати умову завдання та хід його розв'язання.

Рекомендації для виконання самостійної роботи

При виконанні самостійної роботи студенту, який працює з методичними вказівками, треба дотримуватися таких порад:

- відповідати на поставлені запитання, використовуючи як основну, так і додаткову літературу;
- конспектувати раніше невідомі факти;
- на тести відповідати ретельно обдумуючи і обґрунтовуючи відповідь.

Рекомендації для виконання контрольної роботи

Згідно з навчальним планом контрольна робота виконується студентами письмово. Контрольна робота складається з двох теоретичних питань. Виконання роботи передбачає розгорнуту відповідь на два питання. Обсяг контрольної роботи - 8-10 сторінок друкованого тексту (формат - А4, шрифт - №14, інтервал 1,5) або 10-15 сторінок рукописного тексту.

Вибір варіанта здійснюється за останньою цифрою в номері залікової книжки (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Вибір варіанта

№ завдання	варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Контрольну роботу потрібно виконати і передати для перевірки у строк, встановлений навчальним графіком. Наприкінці роботи необхідно навести список використаної літератури, складений в алфавітному порядку згідно з правилами бібліографічного опису друкованих творів, поставити дату і підпис.

ЗМІСТ КУРСУ

ТЕМА 1. Теоретичні основи виникнення макроекономічного рахівництва.

ТЕМА 2. Існуючі системи макроекономічного рахівництва, їх характеристика, історія розвитку.

ТЕМА 3. Система національних рахунків, її структурна характеристика.

ТЕМА 4. Методологія побудови консолідованих рахунків.

ТЕМА 5. Агрегати СНР, методологія їх обчислення.

ТЕМА 6. Особливості впровадження і використання СНР в Україні.

ТЕМИ ДОКЛАДІВ НА СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

1. Національне рахівництво - основа міжнародної методології статистики.

Доклади:

- Система національного рахівництва.
- Історія розвитку СНР.
- Баланс народного господарства – загальне і відмінність від СНР.
- Поняття і категорії економічної діяльності.
- Концепції виробництва.
- Характеристика чинників виробництва.

2. Основні класифікації економіки в національному рахівництві.

Доклади:

- Класифікація в СНР.
- Класифікація послуг.
- Сектори економіки.

3. Агрегатні показники в СНР.

Доклади:

- Види оцінок показників СНР.
- Складові валового випуску ВВП.
- Поняття і складові проміжного споживання.
- Показники економічної діяльності.

4. Система ключових рахунків СНР.

Доклади:

- Зведені рахунки системи.
- Рахунок виробництва.
- Доходи в СНР.
- Первинний розподіл доходу в економіці.
- Вторинний розподіл доходу.
- Рахунки і показники.
- Специфіка обліку використання доходу в СНР.
- Облік операцій з капіталом в СНР.
- Рахунки змін в активах.
- Особливості формування секторальних рахунків в економіці.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання 1

Маємо наступні дані:

Показник	млн. грн.
Заробітна плата	140
Відрахування до страхових фондів	20
Товари, куплені для проміжного споживання	160
Амортизація основних фондів	30
Товари, що куплені для розподілу серед населення	40
Чисті податки на продукти	40

Необхідно. Розрахувати обсяг валового внутрішнього продукту для сектора державного управління та скласти рахунок виробництва (млн. грн.).

Завдання 2

Маємо наступні дані:

Показник	млн. грн.
Страхові премії	18,042
Страхові відшкодування	15,721
Зміна технічних резервів страхових компаній	1,538
Відсотки за резервами	0,893
Податки на продукти	0,202
Проміжне споживання	0,1009

Необхідно. По галузі «Страхування» визначити валовий випуск в цінах виробника, в основних цінах, валову додану вартість за наступними даними:

Завдання 3

По сектору державного управління є такі дані:

Показник	млн. грн.
1	2
Оплата праці робітникам	60
Товари, що куплені для виробничих потреб	120
Товари, що куплені для передачі домашнім господарствам	25
Споживання основного капіталу	12
Податки на виробництво, що сплачені закладам сектору	11
Податки на виробництво, отримані від інших секторів (окрім сектору державного управління)	35
в т. ч. податки на продукти	28
Субсидії на продукти:	
що виплачені домашнім господарствам	7
що виплачені підприємствам	8
Отриманий податок з доходів	10

Продовження табл.

1	2
Отримані податки на прибуток від підприємств за іноземною участю в капіталі	7,5
Соціальні допомоги, що виплачені домашнім господарствам	32
Обов'язкові внески на соціальне страхування, що виплачені підприємствами державного управління	6,5
Інші податки на доходи від майна, отримані	13
Доходи від лізингу	7,3
Витрати закладів державного управління на придбання акцій	8,3
Податки на спадщину, що отримані від домашніх господарств	4,2
Сплата послуг з виготовлення баз даних для сектору «Державне управління»	3,8
Придбання землі державними закладами	13,1
Витрати на викуп елементів національного набутку, що вивезені за кордон	12,6
Приріст вартості державних резервів	6

Необхідно. Скласти рахунок виробництва, рахунок утворення доходів, рахунок первинного і вторинного розподілу доходів, рахунок операцій з капіталом для сектору «Державне управління».

Завдання 4

Маємо наступні дані по економіці в цілому:

Показник	млн. грн.
Валовий випуск продуктів в основних цінах	3030
Валовий випуск платних послуг	450
Витрати з надання безоплатних послуг	108
Відсотки, що отримані банками за надані позики	615,5
Відсотки, що сплачені банками за використання коштів	507
Податок на додану вартість	474
Податок на використання засобів виробництва	60
Інші податки на виробництво	12
Субсидії на виробництво	55
в т. ч. субсидії на продукти	55,5
Експорт товарів	621
Експорт послуг	123

Продовження табл.

1	2
Імпорт товарів	609
Імпорт послуг	114
Вартість реалізації імпорту в країні	33
Вартість державних субсидій на закупівлю імпорту	31
Матеріальні витрати на виробництво товарів і послуг	1704
в т. ч. амортизація основних фондів	82
Недоамортизована вартість основних фондів, що вибули	46,5
Інші елементи проміжного споживання	67
Валове нагромадження основного капіталу	175,5
Приріст запасів матеріальних оборотних засобів	21

Необхідно. Скласти рахунок виробництва товарів і послуг, розрахувати ВВП двома методами, назвати методи; визначити величину чистого внутрішнього продукту країни.

Завдання 5

Маємо наступні дані по сектору «Нефінансові підприємства».

Показник	млн. грн.
Витрати підприємств на придбання сировини, матеріалів полуфабрикатів, палива, енергії та ін.	528
Сплата підприємствами послуг транспорту	32
зв'язку	14
реклами	7
Відсотки за рахунками банку, отримані	10
Відсотки за комерційний кредит, що виплачені підприємствами фінансовим закладам	19
Юридичні консультації підприємствам	2
Сплата підприємствами комунальних послуг	5
Витрати підприємств на відрядження своїх робітників	28
в т. ч. добові	9
Витрати підприємств на соціально-культурні послуги своїм робітникам і членам їх сімей	25

Продовження табл.

1	2
в т. ч. сплата проїзних квитків, житла	15
витрати на утримання поліклінік, клубів, дитячих садків, що знаходяться на балансі підприємств	7
Витрати на орендну плату	72
Рента на землю, що виплачена	13
Витрати на поточний ремонт і поточне обслуговування основних фондів	11
Витрати підприємств на спецодяг, спецхарчування	36
Витрати підприємств на оплату праці робітників	157
Придбання устаткування	58
обов'язкові відрахування в фонди соціального страхування	392,5
Виплати підприємствами сім'ям погиблих на підприємстві	9,2

Необхідно. Визначити проміжне споживання сектору «Нефінансові підприємства», оплату праці найманих робітників, величину капітальних вкладень.

Завдання 6

Припустимо, що національне виробництво включає товари «а» (споживчий товар) і «б» (засіб виробництва). У поточному році вироблено 1400 одиниць товару «а» (ціна за одиницю - 10 грн.) і 60 одиниць товару «б» (ціна за одиницю - 40 грн.). До кінця року 20 одиниць товару «б» повинні бути замінені новими. Матеріальні витрати становили: товару «а» - 6 грн., а товару «б» - 20 грн.

Необхідно. Обчислити обсяги ВВ, ВВП, ЧВП.

Завдання 7

Маємо наступні дані:

Показник	млн. грн.
Виробничий фонд національного багатства	450
споживчий фонд національного багатства	290
Домашнє майно населення	150
Суспільний споживчий фонд	70
Природні ресурси, залучені до господарського обороту	100
Золото і валюта	50
Наявні гроші та рахунки у банках	45
Цінні папери, акції і страхові фонди	60
Інші елементи національного багатства	10

Необхідно. Розрахувати обсяг національного багатства країни.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання 1

Знайдіть правильну відповідь та обґрунтуйте її. Поясніть, чому інші варіанти є помилковими.

ВВП — це:

- а) вартість усіх вироблених на території даної країни послуг;
- б) вартість усіх товарів та послуг, вироблених резидентами даної країни;
- в) вартість усіх товарів та послуг, реалізованих резидентами даної країни;
- г) вартість усіх товарів та послуг, реалізованих резидентам даної країни;
- д) вартість готових товарів та послуг, вироблених резидентами даної країни;
- е) вартість кінцевих товарів та послуг, реалізованих резидентами даної країни;
- є) вартість кінцевих товарів та послуг, вироблених резидентами даної країни;
- ж) вартість ринкових та неринкових товарів і послуг, вироблених резидентами даної країни;
- к) вартість ринкових та неринкових товарів і послуг, використаних резидентами на території даної країни;
- л) сума первинних доходів, отриманих резидентами даної країни у зв'язку з їхньою участю у виробництві товарів і послуг.

Завдання 2

У країні А послуги освіти надаються безкоштовно або майже безкоштовно, в країні Б лише початкова та середня освіта надаються безкоштовно або майже безкоштовно. Щодо вищої освіти діє система грантів та позик, що дає змогу студентам та їхнім батькам сплачувати послуги за ринковими цінами.

Класифікуйте послуги освіти в країнах А і Б та відповідні операції на різних рівнях освіти.

Як різниця між системами країн А і Б впливає на ВВП?

Завдання 3

Виберіть із наведеного переліку правильний варіант відповіді:

Валове нагромадження основного капіталу включає:

- а) уведення в дію основного капіталу;
- б) витрати на геологорозвідку;
- в) витрати домогосподарств на придбання товарів тривалого використання;
- г) купівлю автомобілів підприємствами;
- д) купівлю автомобілів домогосподарствами;
- е) купівлю землі;
- є) придбання цінностей (ювелірних виробів, картин тощо);
- ж) витрати на капремонт основного капіталу;
- к) витрати на придбання програмного забезпечення для комп'ютерів;
- л) незавершене виробництво в будівництві.

Завдання 4

Виберіть із наведеного переліку правильний варіант відповіді:

До капітальних трансфертів належать:

- а) страхові премії;
- б) інвестиційні субсидії;
- в) податки на даріння;
- г) безкоштовні передачі основного капіталу;
- д) вартість активів, переданих приватним особам під час приватизації;
- е) капітальний ремонт основного капіталу;
- є) втрати основного капіталу від стихійних лих;
- ж) судові витрати.

Завдання 5

Виберіть із наведеного переліку правильний варіант відповіді:

До витрат кінцевого споживання домогосподарств належать:

- а) купівля будинків і квартир;
- б) витрати на придбання ювелірних виробів, виробів мистецтва тощо;
- в) квартплата;
- г) вартість придбаних автомобілів;
- д) вартість товарів, виготовлених в підсобних господарствах населення для власного споживання;
- е) платежі за електроенергію та опалення;
- є) купівля насіння та комбікормів;
- ж) податки на житлові будівлі домогосподарств;
- к) відсотки за користування споживчим кредитом;
- л) страхування домашнього майна, платежі за оформлення паспорта.

Завдання 6

Економічні терміни, якими користуються в СНР:

- а) чисті інвестиції;
- б) метод розрахунку ВВП за потоком доходів;
- в) державні трансферти;
- г) непрямі податки;
- д) рента;
- е) валовий внутрішній продукт (ВВП);
- ж) особистий дохід;
- к) подвійний рахунок;
- л) додана вартість;
- м) чистий внутрішній продукт (ЧВП);
- н) валові приватні внутрішні інвестиції;
- о) особисті витрати споживачів;
- п) номінальний ВВП;

- р) амортизація;
- с) кінцевий продукт;
- т) індекс цін;
- у) чистий експорт;
- ф) наявний дохід;
- х) метод розрахунку ВВП за потоком витрат;
- ц) державні закупівлі товарів та послуг;
- ч) валовий національний дохід;
- ш) відсоток;
- щ) винагорода за працю найманим робітникам;
- я) інфлірування та дефлірування ВВП.

Які з перелічених вище термінів відповідають визначенням:

1. Загальна ринкова вартість усіх кінцевих товарів та послуг, вироблених у країні протягом року.
2. Витрати на знову вироблені засоби виробництва (машини, верстати, устаткування, споруди), що призначені для виробничого процесу і поповнення товарно-матеріальних запасів.
3. Кількаразове обліковування вартості того самого товару (послуги) в процесі вимірювання обсягу національного виробництва, коли до нього включають вартість проміжних товарів.
4. Особистий дохід за відрахуванням індивідуальних податків.
5. Експорт товарів та послуг за відрахуванням імпорту товарів та послуг.
6. Товари та послуги, що їх купують для кінцевого користування (а не для дальшої обробки, переробки чи перепродажу).
7. Виплати державою окремим особам (сім'ям) на безповоротній основі.
8. Сума всіх витрат на кінцеву продукцію.
9. Валові інвестиції за відрахуванням амортизації.
10. Усі витрати держави на кінцеву продукцію та послуги (без включення трансфертних платежів).

11. Витрати домогосподарств на купівлю предметів споживання та послуг.
12. Сума всіх доходів, одержаних від виробництва усього обсягу виробництва продукції даного року.
13. Ринкова ціна всього обсягу виробленої продукції (випуск) за відрахуванням вартості спожитої сировини і матеріалів, використаних у виробництві (проміжне споживання).
14. Щорічні відрахування, що дорівнюють вартості спожитого за цей період основного капіталу.
15. Податки, які фірми включають у витрати виробництва, перекладаючи їх на споживачів через підвищення цін на товари та послуги.
16. Валовий внутрішній продукт, зменшений на суму амортизаційних відрахувань.
17. Дохід власників нерухомого майна.
18. Сума первинних доходів (валовий прибуток, оплата праці найманих працівників, доходи від власності та сальдо податків на виробництво і імпорт).
19. Відношення сукупної ціни «ринкового кошика» у поточному році до ціни аналогічного «ринкового кошика» у базисному році.
20. Дохід, що поступає в домогосподарства до сплати податків.
21. Заробітна плата, утримання, надбавки до них.
22. Обсяг ВВП у поточних цінах.
23. Способи визначення реального обсягу ВВП діленням номінального ВВП на індекс цін.
24. Плата за використання грошей (або за позички).

Завдання 7

Дайте відповідь: так або ні

1. Реальний валовий внутрішній продукт — це вартість товарів та послуг, вироблених за рік, виміряна в поточних цінах.

2. Індекс споживчих цін обчислюється на основі цін товарів, включених у «ринковий кошик».
3. Обсяги і номінального, і реального ВВП можна виміряти лише в грошовому вираженні.
4. Величини доданої вартості та вартості кінцевого продукту дорівнюють одна одній.
5. Витрати домогосподарств на будівництво нового будинку включаються в споживчі витрати.
6. Розмір чистого експорту дорівнює сумі експорту товарів та послуг за відрахуванням обсягу імпорту даної країни.
7. Додана вартість включає заробітну плату, але не враховує обсягу прибутку.
8. Якщо протягом певного періоду ціни та грошовий дохід зросли в однаковій пропорції, реальний дохід залишився незмінним.
9. Чистий внутрішній продукт зручніше використати для вимірювання національного обсягу виробництва, оскільки його легше розрахувати, ніж валовий продукт.
10. Обсяг ВВП точно відображує чистий економічний благоустрій суспільства.
11. ВВП, розрахований на основі потоку доходів, дорівнює ВВП, розрахованому за потоком витрат.
12. Для розрахунку доданої вартості необхідно від суми продажу фірми відняти вартість придбаних матеріалів, але не слід віднімати витрати на заробітну плату, сплачену їй працівникам.
13. Чистий внутрішній продукт перевищує національний дохід на величину амортизації.
14. Обсяги особистого доходу та наявного доходу є однаковими.
15. Послуги домогосподарки, пов'язані з обслуговуванням сім'ї, ураховуються в процесі розрахунку ЧВП.
16. За розрахунком ЧВП ураховуються чисті інвестиції.

17. Зарплата державних службовців ураховується в процесі розрахунку ВВП та ЧВП на основі потоку витрат.
18. Одержувач трансфертних виплат мусить якусь частину таких виплат віддавати державі.
19. Якщо ціни у звітному та базисному роках постійно зростали, то для порівняння обсягів ЧВП, вироблених у ці роки, необхідно порівняно інфлювати номінальний розмір ЧВП, створеного у звітному році.
20. За браком амортизації розмір чистих інвестицій є додатнім (або дорівнює нулю).
21. Особисті заощадження враховуються у розрахунку ЧВП та ВВП за методом потоку витрат.
22. Порівняльний аналіз динаміки ЧВП за роками передбачає використання порівнянних цін.
23. Реалізацією товарних запасів створюються валові та чисті інвестиції.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Виникнення і розвиток національного рахівництва.
2. Методологія і принципи побудови системи національних рахунків.
3. Економічні показники результатів діяльності в СНР.
4. Принципи розрахунку валового випуску в економіці.
5. Зміна показників ВВП і якість економіки в Україні.
6. Призначення і взаємозв'язок зведених рахунків в СНР.
7. Рахунки доходів в економіці.
8. Рахунки перерозподілу доходу в економіці.
9. Облік використання доходу в СНР.
10. Операції з капіталом в СНР.
11. Призначення секторальних рахунків економіки.
12. Рахунки сектора «Нефінансові підприємства».
13. Рахунки сектора «Фінансові установи».
14. Рахунки сектора «Державні установи».
15. Рахунки сектора «Некомерційні організації».
16. Рахунки сектора «Домашні господарства».
17. Рахунки сектора «Інший Світ».
18. Методи логічні основи побудови міжгалузевого балансу.
19. Національне багатство в системі показників СНР.
20. Особливості числення показників національного багатства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Концепція розвитку системи національних рахунків, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 липня 2002 року № 413–р.
2. Курс социально-экономической статистики: Учебник для вузов /Под ред. проф. М.Г.Назарова. – М.:Финстатинформ, ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 771 с.
3. Моторин Р. М., Моторина Т. М. Система національних рахунків: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 336 с.
4. Национальное счетоводство / МЭСИ: Учебник/ Под ред. Г. И. Кулагиной. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 448 с.
5. Салин В. Н., Медведев В. Г., Кудряшова С. И., Шпаковская Е. П. Макроэкономическая статистика: Уч. пособие. – М.: Дело, 2001. – 336 с.
6. Статистика финансов: Учебник / Под. ред. проф. В. Н. Салина. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 816 с.
7. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 444 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
до проведення практичних занять і виконання контрольної роботи
з курсу

«СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ»

(для студентів 2 курсу заочної форми навчання
ФПО і ЗН напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»)

Укладачі: **ГАВРИЛИЧЕНКО** Євгенія Вікторівна
РОДЧЕНКО Світлана Сергіївна

Редактор *З. І. Зайцева*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2010, поз. 471 М

Підп. до друку 09. 11. 2011
Друк на ризографі.
Зам. №

Формат 60x84 /16
Ум. друк. арк. 1,0
Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.